

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno CCCXLVII. ad annum CCCCI.

Parisiis, 1644

Capitvla.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15256

- LXXXVI. *Vt nuper baptizati caste & continenter viuant.* XCIV. *De his qui oblationes defunctorum ecclesis fraudant.*
- LXXXVII. *De catholicis, qui causam apud infideles proponunt.* XCVI. *De accusatore & accusato.*
- LXXXVIII. *De his qui ecclesia pretermissa ad spectacula pergunt.* XCVII. *De eo qui religiosis feminis prescitur, vt probetur.*
- LXXXIX. *De his qui auguriis, vel incantationibus, vel iudaicis superstitionibus seruiunt.* XCVIII. *Vt laicus presensibus clericis non doceat.*
- XC. *De energumenis.* XCIX. *Vt mulieres publice docere non presumant.*
- XCI. *Item de energumenis.* C. *Vt mulieres baptizare non presumant.*
- XCII. *De victu energumenum.* CI. *De viduis, adolescentibus & infirmis.*
- XCIII. *Vt oblationes discordantium non recipiantur.* CII. *Ne clerici viduarum familiaritati associentur.*
- XCIV. *Vt oppressorum pauperum oblationes non suscipiantur.* CIII. *De viduis qua ecclesia stipendiis sustentantur.*
- CIV. *De viduis qua professa continentiam, prauaricata sunt.*

Pro vniuersorum capitulorum sequentium titulo vniuersali ponebatur, tam in Gamblacensi cœnobii codice, quam S. Bauonis in Gandauo, solum istud.

STATVTA ECCLESIAE ANTIQVA.

AVGVSTO Honorio quarto & Eutyichiano consulibus, sexto Idus Nouembris, cum Aurelius episcopus in Concilio vniuersali, Carthagine in secretario cum omnibus consacerdotibus suis confedisset, placuit cum eo cunctis qui fuerunt in eadem sancta Synodo, constituere hæc, quæ ad ordines ecclesiasticos canonicis sunt necessaria disciplinis. Ibi in principio constitutum est, qualis ordinari debeat episcopus.

CAPITVLA.

I.

Qui^d episcopus ordinandus est, antea examinetur, si natura sit prudens, si docibilis, si moribus temperatus, si vita castus, si sobrius, si semper suis negotiis^{*} cauens, si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege Domini instructus, si in scripturarum sensibus cautus, si in dogmatibus ec-

Diffin. 23.
Qui episcopus ordi-
nan.

clesiasticis exercitatus: & ante omnia, si fidei documenta verbis simplicibus asserat, id est Patrem & Filium & Spiritum sanctum, vnum Deum esse confirmans, totamque Trinitatis deitatem coessentialem, & consubstantialem, & coaeternalem, & coomnipotentem prædicans: si singularem quamque in Trinitate personam plenum Deum, & totas tres personas vnum Deum: si incarnationem diuinam non in Patre neque in Spiritu sancto factam, sed in Filio tantum credat; vt qui erat in diuinitate Dei Patris Filius, ipse fieret in homine hominis matris Filius, Deus verus ex Patre, homo verus ex matre, carnem ex matris visceribus habens, & animam humanam rationalem, simul in eo ambæ naturæ, id est, Deus & homo, vna persona, vnus Filius, vnus Christus, vnus Dominus creator omnium quæ sunt, & auctor, & Dominus, & rector, cum Patre & Spiritu sancto, omnium creaturarum: qui passus sit vera carnis passione, mortuus vera corporis sui morte: resurrexit vera carnis suæ resurrectione, & vera animæ resumptione, in qua veniet iudicare viuos & mortuos. Quærendum etiam ab eo, si noui & veteris testamenti, id est, legis & prophetarum, & apostolorum vnum eundemque credat auctorem & Deum: si diabolus non per conditionem, sed per arbitrium factus sit malus. Quærendum etiam ab eo, si credat huius quam gestamus, & non alterius, carnis resurrectionem: si credat iudicium futurū, & recepturos singulos pro his quæ in carne gesserunt, vel pœnas vel gloriam: si nuptias non improbet, si secunda matrimonia non damnet, si carniū perce-

ptionem non culpet, si pœnitentibus reconciliatis communicet, si in baptismo omnia peccata, id est, tam illud originale contractum, quam illa quæ voluntarie admiffa sunt, dimittantur: si extra ecclesiam catholicam nullus saluetur. Cum in his omnibus examinatus, inuentus fuerit plene instructus, tunc cum consensu clericorum & laicorum, & conuentu totius prouinciæ episcoporum, maximeque metropolitani vel auctoritate vel præsentia ordinetur episcopus. Suscepto in nomine Christi episcopatu, non suæ delectationi, nec suis motibus, sed his patrum diffinitionibus acquiescat. In cuius ordinatione etiam ætas requiratur, quam sancti patres in præeligendis episcopis constituerunt. Dehinc disponitur, qualiter ecclesiastica officia ordinantur.

II.

Dist. 23.
Episcopus
dum ordi.

Episcopus cum ordinatur, duo episcopi ponant & teneant euangeliorum codicem super caput & * ceruicem eius, & vno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes episcopi, qui adsunt, manibus suis caput eius tangant.

III.

Ibi. Presbyter
cum
ordi.

Presbyter cum ordinatur, episcopo eum benedicente, & manum super caput eius tenente, etiam omnes presbyteri qui præsentés sunt, manus suas iuxta manum episcopi super caput illius teneant.

IV.

Ibi. Diaconus
dum
ordi.

Diaconus cum ordinatur, solus episcopus, qui eum benedicit, manum super caput illius ponat: quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur.

V.

ANNO
CHRISTI
398.

V.

Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, patenam de episcopi manu accipiat vacuum, & calicem vacuum. De manu vero archidiaconi, vrceolum cum aqua, & * mantile, & manutergium.

Ibid. Subdiaconus.

* aqua-manilē,

VI.

Acolythus cum ordinatur, ab episcopo quidem doceatur, qualiter in officio suo agere debeat. Sed ab archidiacono accipiat ceroferarium cum cereo, vt sciat se ad accendenda ecclesiæ luminaria mancipari. Accipiat & vrceolum vacuum, ad suggerendum vinum in eucharistiam sanguinis Christi.

Ibi. Acolythus.

VII.

Exorcista cum ordinatur, accipiat de manu episcopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi, dicente sibi episcopo: Accipe, & commenda memoriae, & habeto potestatem imponendi manus super energumenum, siue baptizatum, siue catechumenum.

Ibi. Exorci.

VIII.

Lector cum ordinatur, faciat de illo verbum episcopus ad plebem, indicans eius fidem, ac vitam, atque ingenium. Post hæc, spectante plebe, tradat ei codicem, de quo lecturus est, dicens ad eum: Accipe, & esto * lector verbi Dei, habiturus, si fideliter & vtiliter impleueris officium, partem cum eis qui verbum Dei ministrauerint.

Ibi. Lector.

* relator

IX.

Ostiarium cum ordinatur, postquam ab archi-

Ibi. Ostiarium.

Concil. Tom. 3.

Yyy

diacono instructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conuersari, ad suggestionem archidiaconi, tradat ei episcopus clauis ecclesie de altario, dicens: Sic age, quasi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clauibus recluduntur.

X.

Ibi. Psal-
mist.

Psalmista, id est, cantor potest absque scientia episcopi, sola iussione presbyteri, officium suscipere cantandi, dicente sibi presbytero: Vide, ut quod ore cantas, corde credas: & quod corde credis, operibus comprobas.

X I.

Ibi. Sancti-
monialis.

Sanctimonialis virgo, cum ad consecrationem suo episcopo offertur, in talibus vestibus applicetur, qualibus semper vsura est, professioni & sanctimoniali aptis.

X II.

Viduæ vel sanctimoniales, quæ ad ministerium baptizandarum mulierum eliguntur, tam instructæ sint ad officium, ut possint apto & sano sermone docere imperitas & rusticas mulieres, tempore quo baptizandæ sunt, qualiter baptizatori interrogatæ respondeant, & qualiter, accepto baptismo, uiuant.

X III.

Dist. 23.
& 30. q. 5.
Sponsus &
sponsa.

Sponsus & sponsa cum benedicendi sunt a sacerdote, a parentibus suis vel paranympis offerantur. Qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reuerentia ipsius benedictionis, in virginitate permaneant.

X I V.

Dist. 41.
Episcopus
vilem.

Vt episcopus non longe ab ecclesia hospitium habeat.

ANNO
CHRISTI
398.

XV.

Vt episcopus vilem supellectilem, & mensam Ibidem.
ac victum pauperem habeat, & dignitatis suae au-
toritatem fide & vitae meritis quaerat.

XVI.

Vt episcopus gentilium libros non legat, haere- Dist. 57.
Episcopus
gentil. lib.
ticorum autem pro necessitate & tempore.

XVII.

Vt episcopus gubernationem viduarum & pu- Dist. 88.
Episcopus.
pillorum ac peregrinorum non per seipsum, sed
per archipresbyterum, aut per archidiaconum
agat.

XVIII.

Vt episcopus tuitionem testamentorum non Ibidem.
suscipiat.

XIX.

Vt episcopus pro rebus transitoriis non litiget 14. q. 1. E-
piscopus.
prouocatus.

Gratianus & quidam vetusti codices sic legunt hunc Canonem.
Vt episcopus nec prouocatus pro rebus transitoriis litiget. Expositio-
nem Canonis lege apud Gratianum loco hic citato.

XX.

Vt episcopus nullam rei familiaris curam ad se Dist. 88.
Episcopus
nullam rei.
reuocet, sed lectioni & orationi & verbi Dei praedicationi tantummodo vacet.

XXI.

Vt episcopus ad Synodum ire non sine satis Dist. 18.
Episcopus
ad Synod.
gravi necessitate inhibeat: sic tamen, vt in sua per-
sona legatum mittat, suscepturus, salua fidei veri-
tate, quidquid Synodus statuerit.

XXII.

Vt episcopus sine consilio clericorum suo Dist. 24.
Episco-
Concil. Tom. 3.

pus sine confilio.

rum, clericos non ordinet, ita vt ciuium conuenientiam & testimonium quærat.

Admodum antiqui codices hic addunt: Quod si præcepta ordinatione in fraude inuentus fuerit, ipsi qui eum testimoniant, quamdiu episcopo visum fuerit, ab ecclesiæ liminibus arceantur.

XXIII.

15. q. 7.
Nullius
causam.
De confc.
dist. 1. Sa-
cerdote ver.

Vt episcopus nullius causam audiat absque præsentia clericorum suorum: alioquin irrita erit sententia episcopi, nisi clericorum præsentia confirmetur.

XXIV.

Dist. 90.
Dissiden.

Sacerdote verbum faciente in ecclesia, qui egressus de auditorio fuerit, excommunicetur.

XXV.

Dist. 90.
Statuendū
est episcopis.

Dissidentes episcopos, si non timor Dei, Synodus reconciliet.

XXVI.

Statuendum est episcopis, vt dissidentes fratres, siue clericos, siue laicos, ad pacem magis quam ad iudicium cohortentur.

XXVII.

7. q. 1. E-
piscopus de
loco igno-
bili.

Vt episcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non transeat, nec quisquam inferioris ordinis clericus. Sane si id utilitas ecclesiæ fiendum poposcerit, decreto pro eo clericorum & laicorum episcopis porrecto, * in præsentia Synodi transferatur, nihilominus alio in loco eius episcopo subrogato. Inferioris vero gradus sacerdotes, vel alii clerici, concessione suorum episcoporum possunt ad alias ecclesias transmigrare.

ANNO CHRISTI 393.

XXVIII.

Irritam esse iniustam episcoporum damnationem : & idcirco a Synodo retractandam. n. q. 3. Irritam esse & iniustam.

XXIX.

Episcopus, si clerico vel laico crimen impegerit, deducatur ad probationem in Synodum. 6. q. 1. Episcopus si cleric.

XXX.

Caueant iudices ecclesie, ne absente eo cuius causa ventilatur, sententiam proferant, quia irrita erit, imo & causam in Synodo profecto dabunt. 3. q. 9. Caueant.

XXXI.

Vt episcopus rebus ecclesie, tamquam commendatis, non tamquam propriis, utatur. 11. q. 2. Sine exceptione.

XXXII.

Irrita erit donatio episcoporum, vel venditio, vel commutatio rei ecclesiasticæ, absque conuentia & subscriptione clericorum. Ibidem.

XXXIII.

Episcopi vel presbyteri si causa visitandæ ecclesie ad alterius ecclesiam venerint, in gradu suo suscipiantur, & tam ad verbum faciendum, quam ad oblationem consecrandam inuitentur. 7. q. 1. Episcopi vel presbyteri.

XXXIV.

Vt episcopus quolibet loco sedens, stare presbyterum non patiatur. Distinct. 95. Episcopus in quolibet loco.

XXXV.

Vt episcopus in ecclesia, & in confessu presbyterorum, sublimior sedeat. Intra domum vero, collegam se presbyterorum esse cognoscat. Distinct. 95. Episcopus in ecclesia.

XXXVI.

Distinct. 95.
Presbyteri
qui per.

Presbyteri, qui per diœceses ecclesias regunt, non a quibuslibet episcopis, sed a suis; nec per iuniorum clericum, sed aut per seipsum, aut per illum qui sacrum tenet, ante Paschæ solennitatem chrisma petant.

XXXVII.

Distinct. 95.
Diacon. ita
se.

Diaconus ita se presbyteri, ut episcopi ministrum nouerit.

XXXVIII.

Ibidem.

Vt diaconus, præsentem presbytero, eucharistiam corporis Christi populo, si necessitas cogat, iussus eroget.

XXXIX.

Ibidem.

Vt diaconus quolibet loco, iubente presbytero, sedeat.

XL.

Ibidem.

Vt diaconus in conuentu presbyterorum interrogatus loquatur.

XLI.

Ibidem.

Vt diaconus tempore oblationis tantum vel lectionis, alba utatur.

XLII.

Clericum inter tentationes officio suo incumbentem, gradibus sublimandum.

XLIII.

Christianum catholicum, qui pro catholica fide, & pro ecclesiastica re, & Christiana religione tribulationes patitur, honore omni a sacerdotibus honorandum. Etiam & per diaconum ei victus administretur.

Hunc Canonem peruetusti codices ita habent : Christianum catholicum , qui pro catholica fide tribulationes patitur , omni honore a sacerdotibus honorandum , etiam in quotidiani victus ministerio.

XLIV.

Clericus nec comam nutriat , nec * barbam.

Alias , * barbam tondeat : ita in libro Gemblacens. Alias , barbam radat , additur in libro Gandensi sancti Bauonis , titulo : Statuta ecclesie antiqua. Pleraque autem exemplaria non habent , Radat , vel tondeat : vt sit sensus , clerico nec comam nec barbam nutriendam.

XLV.

Clericus professionem suam & in habitu & in Dist. 42. clericus profess. incessu probet : & nec vestibus , nec calceamentis decorem quærat.

XLVI.

Clericus cum extraneis mulieribus non habitet.

XLVII.

Clericus per plateas & andronas , nisi certa & maxima officii sui necessitate , non ambulet.

XLVIII.

Clericus , qui non pro emendo aliquid in Dist. 91. clericus quilibet. nundinis vel in foro deambulat , ab officio suo degradetur.

XLIX.

Clericus , qui absque corpusculi sui inæqualitate Ibid. cle. vict. vigiliis deest , stipendiis priuetur.

L.

Clericum inter tentationes ob officio suo de Ibid. cle. quili.clinantem , vel negligentius agentem , ab officio suo remouendum.

LI.

* artificio honore victum & vestitum.

Clericus , quantumlibet verbo Dei eruditus , Ibidem. *i artificio victum quærat.

LII.

Ibidem. Clericus victum & vestimentum sibi artificioso vel agricultura, absque officii sui detrimento, pareret.

LIII.

Omnes clerici, qui ad operandum validiores sunt, & artificiola & literas discant.

LIV.

Dist. 46. clericus invidens. Clericus invidens fratrum profectibus, donec in vitio est, non promouetur.

LV.

Ibi. accusatores fratrum. Ut episcopus accusatores fratrum excommunicet. Et si emendauerint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum.

LVI.

Ibid. cler. qui adul. Clericus, qui adulationibus & proditionibus vacare deprehenditur, ab officio degradetur.

LVII.

Ibid. cler. mal. Clericus maledicus, maxime in sacerdotibus, cogatur ad postulandum veniam. Si noluerit, degradetur, nec vnquam ad officium absque satisfactione reuocetur.

LVIII.

Eius qui frequenter litigat, & ad causandum facilis est, testimonium nemo absque grandi examine recipiat.

LIX.

Dist. 90. dist. Discordantes clericos episcopus vel ratione, vel potestate ad concordiam trahat: inobedientes Synodus * per audientiam damnet.

LX.

Dist. 46. cleri. Clericum scurrilem, & verbis turpibus iocularem, ab officio retrahendum.

LXI.

ANNO
CHRISTI
398.

LXI.

Clericum per creaturas iurantem, acerrime
obiurgandum. Si perstiterit in vitio, excommuni-
candum. 22. qu. 1.
Clericum
per crea.

LXII.

Clericum inter epulas cantantem, supradictæ
sententiæ seueritate coercendum. Ibidem.

LXIII.

Clericum, qui tempore ieiunii absque ineui-
tabili necessitate ieiunium rumpit, minorem ha-
bendum.

LXIV.

^k Qui Dominico die studiose ieiunat, non cre-
datur catholicus. 26. qu. 7.
Sacerdos
pœnitent.

LXV.

Paschæ solennitas vno die & tempore cele-
branda. De consecr.
dist. 3. Pas-
chæ so.

LXVI.

Clericus, qui episcopi circa se distractionem
iniustam putat, recurrat ad Synodum. 11. q. 3. Cle-
qui.

LXVII.

Seditionarios nunquam ordinandos clericos,
sicut nec vsurarios, nec iniuriarum suarum vltores. Dist. 46.
Sed.

LXVIII.

Ex pœnitentibus (quamuis sit bonus) clericus
non ordinetur. Si per ignorantiam episcopi fa-
ctum fuerit, deponatur a clero, quia se ordina-
tionis tempore non prodidit fuisse pœnitentem.
Si autem sciens episcopus ordinauerit talem, etiam
ab episcopatus sui ordinandi dumtaxat potestate
priuetur. Dist. 50.
Ex pœni-
ten.

Concil. Tom. 3.

Zzz

LXIX.

Simili sententiæ subiacebit episcopus, si sciens ordinauerit clericum eum qui viduam aut repudiatam vxorem habuit, aut secundam.

LXX.

14. qu. 3. Clericus hæreticorū.

Clericus hæreticorum & schismaticorum tam conuiuia, quam sodalitates euitet æqualiter.

LXXI.

Conuenticula hæreticorum non ecclesia, sed Conciliabula appellantur.

LXXII.

Cum hæreticis nec orandum, nec psallendum.

LXXIII.

11. q. 3. Qui communicauerit.

Qui communicauerit, vel orauerit cum excommunicato, siue clericus, siue laicus, excommunicetur.

LXXIV.

26. qu. 7. Sacerdos pœnitentiam.

Vt sacerdos pœnitentiam imploranti, absque personæ acceptione, pœnitentiæ leges iniungat.

LXXV.

Vt negligentiores pœnitentes tardius recipiantur.

LXXVI.

26. qu. 6. Is qui in infirmitate.

Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum sacerdos inuitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam. Et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius eucharistia. Si super-

ANNO
CHRISTI
398.

uixerit, admoneatur a supradictis testibus, petitioni suæ satisfactum; & subdatur statutis pœnitentiæ legibus, quamdiu sacerdos, qui pœnitentiam dedit, probauerit.

LXXVII.

Pœnitentes qui in infirmitate sunt, viaticum accipiant.

LXXVIII.

Pœnitentes qui in infirmitate viaticum eucharistiæ acceperint, ^m non se credant absolutos sine manus impositione, si superuixerint. Ibidem.

LXXIX.

Pœnitentes, qui attente leges pœnitentiæ exequuntur, si casu in itinere vel in mari mortui fuerint, ubi eis subueniri non possit, memoria eorum & orationibus & oblationibus commendetur. 26. q. 7. Sacerdos pœnitentiam.

LXXX.

Omni tempore ieiunii, manus pœnitentibus a sacerdotibus imponatur. Ibidem.

LXXXI.

* for. effe-
rant

Mortuos pœnitentes ecclesiæ ^{*}afferant & sepe-
liant.

LXXXII.

Pœnitentes etiam diebus remissionis genua flectant.

LXXXIII.

Pauperes & senes ecclesiæ, plus ceteris honorandi sunt.

LXXXIV.

ⁿ Vt episcopus nullum prohibeat ingredi ec-
Concil. Tom. 3. De consecr.
Dist. 1. Epi-
scop. nul.

Dist. 1. Epi-
scop. nul.

clesiam, & audire verbum Dei, siue gentilem, siue
hæreticum, siue Iudæum, vsque ad missam cate-
chumenorum.

LXXXV.

De consecr.
dist. 4.

Baptizandi nomen suum dent, & diu absti-
nentia vini & carniū, ac^o manus impositione cre-
bra examinati, baptismum percipiant.

LXXXVI.

De consecr.
distinct. 5.
Neophyti
al. 2. qu. 6.
cat.

Neophyti aliquamdiu a lautioribus epulis &
spectaculis & coniugibus abstineant.

LXXXVII.

De consecr.
distinct. 1.
Qui die
solenn.

Catholicus qui causam suam siue iustam, siue
iniustam ad iudicium alterius fidei iudicis prouo-
cat, excommunicetur.

LXXXVIII.

Qui die solenni, prætermisso solenni ecclesie
conuentu, ad spectacula vadit, excommunicetur.

LXXXIX.

26. qu. 5.
Augur.

Auguriis vel incantationibus seruientem, a
conuentu ecclesie separandum. Similiter & supersti-
tionibus Iudaicis vel feriis inhærentem.

XC.

De consecr.
distinct. 5.
Omni die.

Omni die exorcistæ energumenis manus im-
ponant.

XCI.

Pauimenta domorum Dei energumeni ver-
rant.

XCII.

Energumenis, in domo Dei assidentibus, vi-
ctus quotidianus per exorcistas opportuno tem-
pore ministretur.

ANNO
CHRISTI
398.

XCIII.

¶ Oblationes dissidentium fratrum neque in sacra-
rio, neque in gazophylacio recipiantur.

Dist. 90.
Oblationes
dissiden.

XCIV.

Eorum qui pauperes opprimunt, dona a sacer-
dotibus refutanda.

Et ibid.
Eorū qui.

XC V.

Qui oblationes defunctorum aut negant eccle-
siis, aut cum difficultate reddunt, tamquam egen-
tium necatores excommunicentur.

13. q. 2.
Qui obla-
tiones def.

XC VI.

Quærendum in iudicio, cuius sit conuersatio-
nis & fidei is qui accusat, & is qui accusatur.

2. q. 7.
Quærendū
est.

XC VII.

* Vir, qui. * Qui religiosus feminis præponendus est, ab
episcopo loci probetur.

18. q. 2.
Qui.

XC VIII.

Laicus, præsentibus clericis, nisi ipsis iubenti-
bus, docere non audeat.

XC IX.

Mulier, quamvis docta & sancta, viros in con-
uentu docere non præsumat.

Dist. 23.
Mulier.

C.

¶ Mulier baptizare non præsumat.

C I.

Viduæ adolescentes, quæ corpore debiles
sunt, sumptu ecclesiæ, cuius viduæ sunt, susten-
tentur.

De confe.
dist. 3.
In decret.
Iuo. lib. 1.

C II.

Ad reatum episcopi pertinet, vel presbyteri qui
parochiæ præest, si sustentandæ vitæ præsentis cau-

Dist. 81.
Ad reatum.

Zzz iij

sa, adolescentiores viduæ vel sanctimoniales clericorum familiaritatibus subiiciantur.

CIII.

Ibid. Viduæ, quæ.

Viduæ, quæ stipendio ecclesiæ sustentantur, tam assiduæ in Dei opere esse debent, vt & meritis & orationibus suis ecclesiam adiuuent.

CIV.

27. q. 1. Sicut.

Sicut bonum est castitatis præmium, ita & maiori obseruantia & præceptione custodiendum est. Vt si quæ viduæ, quantumlibet adhuc in minoribus annis positæ, & matura ætate a viro relictæ, se deuouerunt Domino, & veste laicali abiectæ, sub testimonio episcopi & ecclesiæ religioso habitu apparuerint, postea vero ad nuptias sæculares transierunt, secundum Apostolum, *damnationem habebunt, quoniam fidem castitatis, quam Domino uouerunt, irritam facere * ausæ sunt.* Tales ergo personæ sine Christianorum communione maneant, quæ etiam nec in conuiuio cum Christianis communi-cent. Nam si adulteræ coniuges reatu sunt uiris suis obnoxia, quanto magis viduæ, quæ religiositatem mutauerunt, crimine adulterii notabuntur, si deuotionem, quam Deo sponte, non coactæ, obtulerunt, libidinosa corruperint voluptate, atque ad * secundas nuptias transitum fecerint? Quæ & si uolentia irruente, ab aliquo præceptæ fuerint, ac postea delectatione carnis atque libidinis, permanere in coniugio, raptori vel uolento viro confenserint, damnationi superius comprehensæ tenebuntur obnoxia. De talibus ait Apostolus: *Cum luxuriatæ fuerint, nubere uolunt, habentes damnationem,*

1. Tim. 5.

ANNO
CHRISTI
398.

quia primam fidem irritam fecerunt. Aurelius episcopus Carthaginensis ecclesie subscripsi. Donatianus Talabricensis primae sedis, subscripsi. Augustinus Hipponae Regiensis, subscripsi. Similiter omnes episcopi subscripserunt.

Capitulum quod subiungitur, scriptum erat in quodam vetusto codice sancti Bauonis, cui praescriptus fuerat talis titulus: Statuta ecclesiae antiqua. in quo quidem codice etiam praescripta capitula Carthag. Concilii quarti habebantur.

Falsus accusator deprehensus, absque ecclesia fiat, donec poenitendo emendetur.

NOTÆ.

* *Concilium Carthaginense.*] Gildone tyranno, qui Africam turbabat, sublato, cunctisque iam pacatis, copioso episcoporum numero ad sacra comitia Carthagine celebranda, facultas concessa fuit. In his summa diligentia de ecclesiastica disciplina in integrum restituenta laborarunt. Primo ea quae episcopos, deinde quae inferioris ordinis clericos concernunt, consilio saluberrimo instituerunt, vel potius restituerunt: adeo ut hoc Concilium ecclesiasticae disciplinae ad pristinam consuetudinem reuocata, quasi promptuarium semper meritoque apud posteros habitum fuerit. Centum & quatuor Canones edidit; horum pauci contra nouas Origenistarum haereses emergentes, nouiter constituti fuerunt: potissima pars disciplinam ecclesiasticam antiquitus traditam, receptam & obseruatam, Africanis motibus paulisper laxatam, in pristinam consuetudinem reuocat. In titulo Can. 17. distinct. 93. apud Anselmum additum fuisse reperitur, quod Zosimus papa huic per vicarios interfuerit. Verum acta Concilii Carthaginensis sexti huic sententiae omnino repugnant. Nam cap. 2. & 3. eiusdem Concilii constat, quod Zosimus papa Faustinum Potentiae ecclesiae episcopum, Philippum & Asellum legatos miserit. Cum itaque inter hanc & illam sextam, viginti circiter annorum interuallum sit, Zosimus vero in sede pontificia biennio non sederit, nequaquam id quod apud Anselmum in titulo praedicti Canonis superadditum est, sustineri potest. Haec ex Baronio anno 398. numero 67. Item ex notis praedicti Canonis.

Occasio
Concilii.

Acta Con-
cili.

Canones
quor editi
sunt in hoc
Concilio.

An Zosi-
mus papa
huic per
legatos in-
terfuerit.

^b *Nomine & temporis ordine quartum.*] Si, quod diximus in notis Concilii Carthaginensis II. id ipsum Theodosio XI. & Valentiniano

Hoc Con-
cilium Car-